

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Teoston lausunto hallituksen esityksestä 46/2025 tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry edustaa yli 40 000 suomalaista musiikin säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja kustantajaa. Kiitämme mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esityksestä ja lausumme kunnioittavasti seuraavaa.

Ydinviestit

- Tekoälyasetuksen tavoitteiden toteutuminen on varmistettava: asetuksen tavoitteena on varmistaa, että tekoälyjärjestelmät eivät vaaranna ihmisten turvallisuutta, terveyttä ja perusoikeuksia. **Tekijänoikeus suojaa omaisuutta ja saa siten perusoikeussuojaa.** Tekoälyjärjestelmiä markkinoille tuotaessa on varmistettava myös tekijänoikeuksien toteutuminen.
- Luovan alan kasvun edellytykset on turvattava: tekijänoikeudet ovat luovan alan kasvun perusta ja **tekijänoikeuden suojaaman sisällön hyödyntäminen** tekoälyjärjestelmien tai -mallien kehittämisessä **edellyttää oikeudenhaltijoiden lupaa.** Muutoin sisältöä hyödynnetään oikeudettomasti, jolloin kilpailu vääristyy eikä markkinoilla saavuteta kestävä kasvun edellyttämää tasapainoa eri toimijoiden välillä.
- **Markkinavalvontaviranomaisilla on** oltava riittävät resurssit ja **riittävä tekijänoikeusosaaminen**, jotta voidaan varmistaa, että myös tekijänoikeuteen liittyvät kysymykset tulevat huomioiduksi neuvonta- ja valvontatoimissa. Myös viranomaisten välinen tiedonvaihto sekä kotimaassa että kansainvälisessä yhteisössä on varmistettava. Tekijänoikeusosaaminen on erityisen olennaista **Liikenne- ja viestintävirastolle**, jolla on markkinavalvonnassa (mukaan lukien avoimuusvelvoitteiden kansallinen valvonta), ohjauksessa, viranomaisyhteistyön koordinoinnissa ja sääntelyn testiympäristöjen ylläpitäjänä keskeinen rooli kansallisena viranomaisena.
- **Avoimuusvelvoitteiden tehokas ja asiantunteva valvonta on varmistettava myös kansallisesti.** Kattavat avoimuusvelvoitteet ovat olennaisia, jotta oikeudenhaltijat voivat valvoa ja toimeenpanna tekijänoikeuksiaan. Suojattujen aineistojen luvaton käyttö tekoälyjärjestelmissä ja tekoälyn hyödyntäminen syvävääreännöksissä aiheuttaa vakavaa haittaa oikeudenhaltijoille.

Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden perusoikeudet on turvattava: luovien sisältöjen käyttöön tarvitaan oikeudenhaltijoiden lupa

Tekoälyasetuksella on tarkoitus varmistaa, että tekoälyjärjestelmiä kehitetään ja käytetään ihmiskeskeisellä ja luotettavalla tavalla siten, että voidaan suojautua tekoälyjärjestelmien haitallisilta vaikutuksilta ihmisten terveyteen, turvallisuuteen ja perusoikeuksiin. Tekijänoikeus on suojattu perusoikeutena ja tekijänoikeudet ovat omaisuuden suojan piirissä. Tekijänoikeudet ovat luovien alojen ansainnan perusta ja pohja menestyvälle alusta- ja tekijänoikeustaloudelle. Tekoälyjärjestelmien ja -mallien kehityksessä hyödynnetään paljolti suojattuja sisältöjä ilman lupia tai korvauksia tekijöille.

Kansallisen tekoälysäätelyn on huomioitava tekoälyasetuksen tavoitteiden mukaisesti myös tekijänoikeudet. Hallituksen esityksessä ei markkinavalvonnan osalta kuitenkaan mainita tekijänoikeuksia, vaikka suojattujen sisältöjen hyödyntäminen on keskeistä monien tekoälytoimijoiden liiketoiminnalle.

Kansallisessa tekoälysäätelyssä on korostettava, että tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöön tarvitaan asianmukainen lupa oikeudenhaltijoilta. Siten myös tekoälytoimijoiden on tehtävä oikeudenhaltijoiden kanssa luovan sisällön käytön kattavat lisenssisopimukset ja suoritettava oikeudenhaltijoille asianmukainen korvaus. Toimiva ja kestävä lisensointimarkkina takaa tasapainon markkinatoimijoiden välillä ja mahdollistaa kestävä kasvun.

Toimivaltaisten viranomaisten resurssit ja tekijänoikeusasiantuntemus on turvattava ja tietojenvaihto varmistettava

Hallituksen esityksessä säädetään tekoälyjärjestelmiin kohdistettavasta kansallisesta viranomaisvalvonnasta sekä tekoälyasetuksen rikkomisesta määrättävistä seuraamuksista.

Vaikka yleiskäyttöisten tekoälymallien (erityisesti generatiiviset mallit) valvonta, jossa tekijänoikeudelliset kysymykset ovat avainasemassa, kuuluu lähtökohtaisesti EU:n tekoälytoimistolle, tekijänoikeuksilla on silti tärkeä rooli myös kansallisten viranomaisten toiminnassa. Onkin olennaista varmistaa, että toimivaltaisilla kansallisilla valvontaviranomaisilla on riittävästi tekijänoikeusosaamista ja resursseja käytössään, jotta valvovat viranomaiset pystyvät tunnistamaan ja huomioimaan myös tekijänoikeuteen liittyvät kysymykset hoitaessaan säädettyjä velvoitteitaan.

Erityisesti Liikenne- ja viestintäviraston osalta tekijänoikeusosaamisen varmistaminen on olennaista, koska sen ehdotetaan hallituksen esityksen mukaan toimivan keskitettynä yhteyspisteinä, jonka tehtävänä on vastata viranomaisyhteistyön koordinoinnista ja yhteydenpidosta EU:n yhteistyöelimiin sekä tarjota tekoälyjärjestelmiä koskevaa asiantuntijatukea muille viranomaisille. Ko. viraston ehdotetaan ylläpitävän myös tekoälyn testaamiseen tarkoitettuja säätelyn

hiekkalaatikkoja (sandbox), joiden suhteen ohjeistavan viranomaisen tekijänoikeusasiantuntemus on olennaista. Edelleen Liikenne- ja viestintäviraston esitetään hallituksen esityksessä valvovan tekijänoikeuksien kannalta tärkeän artiklan 50 kohdan 2 mukaisen avoimuusvelvoitteen noudattamista.

On myös erittäin tärkeää varmistaa ja resursoida kansallisten toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö ja tiedonvaihto EU:n yhteistyöelinten, kuten komission, tekoälyneuvoston, tekoälytoimiston sekä muiden jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välillä. Tekoälyasetuksen luottamuksellisuussäännösten ylitulkinta ei saa vaarantaa valvonnan kannalta tehokasta tiedonvaihtoa viranomaisten välillä.

Avoimuusvelvoitteet

Tekoälyasetuksen avoimuus- ja läpinäkyvyysvelvoitteet ovat tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden kannalta olennaisia; ilman kattavia avoimuusvelvoitteita oikeudenhaltijat eivät pysty valvomaan tai toimeenpanemaan tekijänoikeuksiaan tehokkaasti.

Pidämme tärkeänä hallituksen esityksessä laajasti käsiteltyä artiklaa 50 ja sen mukaisia läpinäkyvyysvelvoitteita. Artiklan 50 kohdan 2 mukaan tekoälytoimijoiden, mukaan lukien yleiskäyttöisten tekoälyjärjestelmien, on asianmukaisesti merkittävä tekoälyjärjestelmän tuotokset, jotta ne voidaan tunnistaa keinotekoisesti tuotetuiksi tai manipuloiduiksi. Syvävääreennös saattaa asianmukaisesti merkitsemättömänä aiheuttaa peruuttamatonta haittaa niille luovien alojen taiteilijoille, tekijöille ja yrityksille, joiden ääntä, kuvaa tai muuta sisältöä käytetään tekoälyn avulla valmistetuissa syvävääreennösmateriaaleissa. Tämä korostaa avoimuusvelvoitteiden noudattamisen valvonnan ja siihen liittyvän seuraamusjärjestelmän merkitystä. On myös oleellista, että tekoälytoimijoita ohjataan aktiivisesti viranomaisten toimesta noudattamaan suojatun aineiston käyttöä koskevia avoimuusvelvoitteita.

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Jenni Kyntölä
Lakiasiaainjohtaja

Hanna Ekqvist
Vanhempi juristi